
VROUW IN INDIA

A.P. DE REGT

India is een land met veel verschillende religies en sociale klassen met elk hun eigen zeden en gewoonten. Ook de houding ten opzichte van de vrouw is bij elk van hen verschillend. Omdat het onmogelijk is in het kader van een artikel deze veelheid aan opvattingen te behandelen moet er een keuze worden gemaakt. In dit artikel is gekozen voor het beschrijven van een aantal facetten van het leven van een Hindu-vrouw van hoge kaste en vrij hoge welstand en levend in Noord-India. Deze keuze is mede bepaald door het feit dat al heel vroeg de rechten en plichten van een vrouw van hoge kaste zijn beschreven in de traditionele wetboeken. Hier is gebruik gemaakt van het wetboek van Manu, de *Manusmṛiti* (ongeveer 2e eeuw n. Chr.), waarin veel regels worden gegeven voor het dagelijkse leven.

Bij de bestudering van de geschiedenis van India ontmoet men weinig namen van vrouwen. Slechts een gering aantal van hen heeft een vooraanstaande positie kunnen innemen in politiek, wetenschap of kunst. De geschiedenis van de Indiase vrouw is die van huis en familie; het hoogste doel in haar leven was het moederschap: '*One acarya¹ excels ten upadhyayas² in glory; a father excels a hundred acaryas in glory; but a mother excels even a thousand fathers in glory.*'³

Met de komst van de Ariërs (ongeveer 1500 v. Chr.) kwam het patriarchaat in India. De oudste teksten die men kent, de *Veda*'s, waarvan de oudste, de *Rgveda*, vermoedelijk stamt van rond 1000 v. Chr., getuigen hiervan. Uit deze teksten komt naar voren dat toen de vrouw nog niet zo radicaal werd onderdrukt als later het geval zou zijn. Haar rol bij de huiselijke offers was gelijk aan die van de man. '*O Gods, with constant draught of milk, husband and wife with one accord press out and wash the Soma juice.*'⁴

Vanwege hun onmisbaarheid bij belangrijke religieuze ceremonies bad men om zoons, niet om dochters. '*O Bounteous Indra, make this bride blest in her sons and fortunate! Vouchsafe to her sons! And make her husband the eleventh man.*'⁵ Huwelijken werden gesloten tussen volwassen mensen en men kende zowel bruidsschat als bruidprijs. Na de voltrekking van het huwelijk, wat een feestelijke aangelegenheid was, trok het paar in bij de familie

van de bruidegom. *'Her spirit was the bridal car. The covering thereof was heaven. Bright were both steers that drew it, when Surya approached her husband's home.'*⁶ Monogamie schijnt regel te zijn geweest, hoewel polygamie wel voorkwam. *'Like rival wives on every side, enclosing ribs oppress me sore.'*⁷

Het wetboek dat Manu ongeveer de 2e eeuw n. Chr. samenstelde, de *Manava Dharma-Sastra* of de *Manusmṛiti* genaamd, heeft eeuwenlang de positie van de vrouw in India bepaald. *'It is Manu's code that has had the most negative effects, forging unbreakable shackles on Indian women for countless succeeding generations. Even today, it is his laws which keep millions helpless in the prison of Hindu orthodoxy. Manu for the first time assigned to woman her definite place in the scale of society.'*⁸ Manu was van mening dat de geest van een vrouw zwak en onbetrouwbaar is; hij raadt aan haar zoveel mogelijk in de gaten te houden. Nooit mag ze onafhankelijk zijn; in haar jeugd valt ze onder de hoede van haar vader, als ze getrouwd is onder die van haar echtgenoot en indien die is overleden onder de hoede van haar zoon.⁹ De geboorte van een zoon werd met vreugde begroet, die van een dochter met minder of helemaal geen. Een dochter was een tijdelijke gast; na haar huwelijk ging ze deel uitmaken van de familie van haar echtgenoot. *'One's wife and one's son must be considered as one's own body..... one's daughter as the highest object of tenderness.....'*¹⁰ Ook hadden vrouwen geen deel meer aan de *śraddha*, religieuze ceremonies voor de voorvaderen. Het geluk van de voorvaderen in het hiernamaals was afhankelijk van de geboorte van zoons die op hun beurt de rituelen konden volbrengen. *'Through a son he conquers the worlds, through a son's son he obtains immortality, but through his son's grandson he gains the world of the sun.'*¹¹

De opvoeding van een meisje was helemaal gericht op de rol die ze als volwassen vrouw zou moeten vervullen, namelijk die van echtgenote en moeder. Terwijl de jongens buitenshuis onderwijs kregen, bleven de meeste meisjes thuis en werden door hun moeders en andere vrouwelijke familieleden voorbereid op het huwelijk. De meisjes hoorden verhalen uit de rijke epische literatuur over Rāma en Sītā, Nalā en Damayantī, Sāvitrī en vele anderen. De vrouwen uit deze verhalen hadden eigenschappen die men als belangrijk beschouwde voor een vrouw; deugdzaamheid, gehoorzaamheid en zelfopoffering. Het grote voorbeeld voor elk meisje was Sītā, de echtgenote van Rāma, de held uit het *Rāmāyaṇa*, een van de twee grote epische werken uit de literatuur.

Daśaratha, koning van Kosala, had bij drie vrouwen vier zoons, Rāma, Bharata, Lakṣmaṇa en Satrugna. De broers gingen naar het hof van koning Kanaka van Videha waar Rāma bij een grote boogschutterswedstrijd de hand van zijn dochter Sītā won. Terug in Ayodhya benoemde Daśaratha Rāma tot zijn erfgenaam, maar de jaloerse Kaikeyī, de moeder van Bharata, bewerkte (Daśaratha had haar ooit een gunst beloofd) dat Rāma voor twaalf jaar werd verbannen en dat Bharata op de troon kwam. Rāma vertrok vrijwillig en Sītā en Lakṣmaṇa volgden hem naar het woud waar ze als kluizenaars leefden. Rāma versloeg vele demonen, waarop Rāvaṇa de koning van de demonen woedend werd en uit wraak Sītā ontvoerde en

meenam naar zijn woonplaats Sri Lanka. Met de hulp van de apenkoning Hanuman konden Rāma en Lakṣmaṇa Sītā bevrijden. Maar omdat Sītā in het huis van een andere man had gewoond moest Rāma haar verstoten. Sītā sprong in het vuur maar ze verbrandde niet. Hierdoor bewees ze haar onschuld. Rāma en Sītā keerden na twaalf jaren terug naar Ayodhyā waar Rāma koning werd. Na een tijdje rees bij het volk twijfel over de onschuld van Sītā en Rāma werd gedwongen haar weg te sturen. Sītā ging naar de kluizenarij van Valmiki alwaar ze het leven schonk aan twee zoons, Kusa en Lava. Toen Rāma Sītā jaren later weer terugvond bewees ze haar onschuld definitief door Moeder Aarde vragen haar op te slokken. De aarde opende zich en Sītā verdween.

Datgene wat Sītā tot een voorbeeld maakt is dat ook al gelooft Rāma haar niet en stuurt hij haar weg zij hem toch trouw blijft en zich niet tegen zijn beslissingen verzet. Een ideale vrouw respecteert de wensen van haar echtgenoot onder alle omstandigheden en blijft hem altijd trouw. Nog steeds wordt dit verhaal aan kleine meisjes verteld en hen als ideaal voorgesteld.

Kinderhuwelijken waren toegestaan, dat wil zeggen voor meisjes. Indien mogelijk moest een meisje voor de puberteit zijn gehuwd. *'One should give a girl in marriage according to rule to that suitor who is of high (family), handsome, and of like (caste), even though she has not yet reached (the age of puberty). At thirty years of age a man may marry a beloved girl of twelve years, or, (if) he is thrice eight years, (he may marry a girl) of eight years; if his religious duties would (otherwise) be unfulfilled (he may marry) at once.'*¹² Het huwelijk in India was geen aangelegenheid van twee individuen, maar van de familie. Aan de keuze van de juiste partner werd veel aandacht besteed. Er waren strikte regels betreffende de voorwaarden waaraan men moest voldoen. Zo moest de bruidegom afkomstig zijn uit dezelfde kaste, maar mocht niet tot dezelfde gotra (clan) behoren als de bruid. *'Let a twice-born man, dismissed by (his) guru, having bathed according to rule, having returned home, marry a wife of the same caste endowed with (good) marks and who (is) not a sapinda¹³ of his mother, who (is) not also of the same tribe (gotra) as his father; such a one is approved for twice-born men for marriage duties and intercourse.'*¹⁴

Het bestuderen van horoscopen, voortekenen en lichamelijke kenmerken heeft in India altijd naast de juiste kaste en gotra een grote rol gespeeld bij de keuze van een huwelijkskandidaat. Indien er op dit gebied te grote discrepanties waren, werd het huwelijk afgelast. De bruidsschat had niet de betekenis van tegenwoordig en werd niet in alle gevallen betaald.

Als de juiste partners waren gevonden en men overeenstemming had bereikt over de bruidsschat stond niets het huwelijk meer in de weg. De voltrekking van het huwelijk ging gepaard met ingewikkelde ceremonies, waarvan men de oorsprong in de *Veda's* kan vinden. Hier volgt een korte omschrijving. Op de eerste dag van het feest ging de bruidegom prachtig versierd naar het huis van het meisje. Daar werd hij ontvangen door de vader van de bruid met een ceremoniële drank, *madhuparka*. De ce-

remonie zelf vond meestal plaats in een hiervoor speciaal opgericht paviljoen. Bruid en bruidegom kwamen apart binnen en zaten gescheiden door een gordijn, of de bruid was gesluierd. Terwijl de priester heilige verzen mompelde, werd het gordijn of de sluier verwijderd en zagen bruid en bruidegom elkaar. Daarna stapte de vader van de bruid naar voren en gaf haar weg aan de bruidegom die beloofde zich niet jegens haar te misdragen met betrekking tot de drie doelen van het leven, *karma*, *artha* en *kama*. Vervolgens werd *ghee* en rijst in het vuur geofferd en daarna greep de bruidegom de hand van de bruid en terwijl zij rijst offerde in het vuur leidde hij haar gewoonlijk met de punten van hun kleding aan elkaar geknoopt rond het vuur. De bruid stapte op een molensteen en het paar deed samen zeven stappen, waarbij de bruid bij elke stap op een hoopje rijst trapte. Al deze handelingen werden begeleid door *mantras* en vedische en andere liederen. Hierna vertrok het paar naar het huis van de bruidegom waar in het vuur werd geofferd. s'Avonds moesten ze naar de poolster kijken; dit zou geluk brengen. De eerste drie nachten werd het paar geacht apart te slapen; pas in de vierde nacht werd sexueel contact toegestaan. Naast dit 'Vedische' ritueel, dat ook nu nog wordt uitgevoerd, bestaan er rituelen waarbij alleen de vrouwen zijn betrokken. Deze rituelen zijn bedoeld om de onderlinge solidariteit van de vrouwen te bevorderen en om de spanning aan te geven welke tussen de twee families bestaat. Deze gebruiken verschillen van plaats tot plaats.

Na de voltrekking van het huwelijk trok de vrouw in bij haar schoonfamilie. Over het algemeen bestond een familie niet alleen uit ouders en kinderen, maar ook uit grootouders, broers en zusters, ooms en tantes en neven en nichten. Deze vorm van familie wordt ook wel *joint-family* genoemd. Aan het hoofd van de familie stond de vader, de patriarch en zijn vrouw had de leiding over het huishouden.

Zolang de nieuwe schoondochter geen kinderen had, was haar status binnen de familie twijfelachtig; ze hoorde er nog niet echt bij. Pas als ze kinderen had was ze door hen met de familie verbonden. Polygamie was toegestaan. Als een vrouw geen zoons kreeg was haar man gerechtigd een nieuwe vrouw erbij te nemen. Als bleek dat het uitblijven van kinderen te wijten was aan de man dan kon hij de hulp inroepen van een broer of neef om voor hem bij zijn vrouw een kind te verwekken. Scheiding was slechts in een heel beperkt aantal gevallen toegestaan.

Een vrouw had een zeker recht op persoonlijk bezit (*stridhana*) in de vorm van kleding en juwelen, maar in tijden van nood had haar echtgenoot het recht haar spullen te verkopen en hij kon haar beletten het weg te geven. Als een vrouw overleed ging haar *stridhana* niet naar haar zoons, maar uitsluitend naar haar dochters. Echtgenote en dochters hadden geen recht op een deel van de erfenis van hun overleden echtgenoot c.q. vader.

Het lot van een weduwe in India was zwaar. Vaak kreeg zij de schuld van het overlijden van haar man; ze had ongeluk gebracht over de familie. Een weduwe werd geacht zich geheel uit de samenleving terug te trekken.

Ze moest witte kleding dragen, op de grond slapen en genoeg nemen met een maaltijd per dag. Haar tijd bracht ze door met bidden voor het welzijn van haar echtgenoot in het hiernamaals en als ze zich niet aan haar geloften hield, bracht ze niet alleen haar eigen welzijn in gevaar, maar ook dat van haar man. Hertrouwen was onmogelijk.

De periode tussen de 7e en 13e eeuw wordt soms de *dark age* ¹⁵ genoemd omdat door politieke desintegratie de weg werd vrijgemaakt voor de verovering van India door een vreemde mogendheid. Maar het is ook de tijd waarin verschillende facetten van de Hindu-cultuur vaste vorm begonnen aan te nemen. Het patriarchaat had de overhand gekregen en dit beïnvloedde de positie van de vrouw nadelig.

De komst van de Islam in India bracht ook het gebruik van *purdah*. *Purdah* wil niet alleen zeggen dat vrouwen zich niet met onbedekt gelaat buitenshuis mogen begeven, maar ook dat het leven van mannen en vrouwen binnenshuis totaal van elkaar is gescheiden. *Purdah* vond ruime ingang in de Indiase maatschappij, ook onder Hindus. Na verloop van tijd groeide het uit tot een statussymbool, waarmee een familie aangaf voldoende middelen te bezitten om de vrouwen binnenshuis te kunnen laten blijven.

Tijdens deze periode, vanaf de 7e eeuw, begon de Indiase maatschappij meer en meer te verstarren en werden voorschriften steeds dwingender. Het is in deze tijd dat *satī* opgang begint te krijgen. *Satī* betekent deugdzame vrouw en het is een benaming geworden voor een vrouw die haar overleden echtgenoot volgt op de brandstapel en zich met hem laat verbranden. In de *Bhagavata Purana* vindt men de beschrijving van een geval van *Satī*: *'That great queen Archis, his devoted wife...followed him to the forest... On observing the body...of her own beloved Lord, completely destitute of life, consciousness etc., the true wife wept over it but for a short time, and soon caused it to be placed on the funeral pile of fuel on the high edge of a hill. Having performed appropriate rites, she bathed in the waters of the river, and poured libations to her Lord of noble deeds, and then bowed to the gods in heavens witnessing from the sky, she thrice went round the pile, and contemplating her Lord's feet, threw herself into the fire. On seeing the chaste Archis follow Prthu, her Lord, ... thousands of Goddesses with their consorts sang her praises.... They showered down flowers... and talked to one another in praise of her, while the celestial trumpets were blowing.'* ¹⁶

In theorie was *satī* altijd vrijwillig; een vrouw die besloot *satī* te worden stond in hoog aanzien in tegenstelling tot de weduwe die in afzondering moest leven. Dit maakt het begrijpelijk dat veel vrouwen hiervoor kozen. Er zijn echter ook veel vrouwen gedwongen geweest zich te laten verbranden omdat men dat als de juiste stap voor een weduwe beschouwde.

De leeftijd waarop meisjes en in die tijd ook jongens uitgehuwelijkt werden, werd steeds lager, een jaar of vijf was een normale leeftijd om

gehuwd te zijn. In de meeste gevallen keerde het meisje na de voltrekking van het huwelijk terug naar haar ouderlijk huis tot ze oud genoeg was om haar taak als echtgenote te vervullen. Door deze vroege huwelijken kon het voorkomen dat een meisje, vooral indien het leeftijdsverschil tussen de beide echtelieden groot was, al weduwe was voordat ze ooit echt getrouwd was geweest. Deze meisjes waren gedoemd hun hele leven als weduwe te leven; hertrouwen was ook voor hen verboden.

Onderwijs aan meisjes, ten tijde van Manu al beperkt, verdween nu vrijwel geheel, mede door de vroege huwelijken en de *purdah*. In sommige families werd onderwijs aan meisjes zelfs gezien als een bedreiging voor het huwelijk; het zou ongeluk brengen. Er waren wel vrouwen die onderwijs genoten. In de literatuur vindt men namen van vrouwen die schreven of componeerden en er zijn fragmenten van hun werk bewaard gebleven.

Infanticide kwam regelmatig voor, vooral in het Noordwesten, en incidenteel ook elders. Meisjes-babies werden vermoord of eenvoudig aan hun lot overgelaten. De reden hiervoor was de angst met een ongehuwde dochter te blijven zitten, doordat men onvoldoende middelen bezat haar een goed en dus duur huwelijk te kunnen laten sluiten. Van oudsher betaalden de ouders van de bruid een bruidsschat aan de ouders van de bruidegom. Hoe hoger de status van de familie des te meer geld kon worden gevraagd. Naast bruidsschat bestond ook de bruidprijs. Er waren echter ook groepen in de samenleving die geen van beide vroegen. De bruidsschat echter ging een steeds grotere rol spelen in tegenstelling tot de bruidprijs die meer en meer in onbruik raakte.

Pas in de 19e eeuw begonnen er veranderingen op te treden, mede onder invloed van de Britten. Deze invloed was niet direkt — maatregelen van de Britten die sociale hervormingen ten doel hadden werden met groot wantrouwen begroet —, maar indirekt door de westerse educatie die veel Indiase leiders ontvingen. Deze westers gerichte educatie had niet tot gevolg dat men zijn eigen cultuur verloochende. De hervormingsbewegingen die begonnen te ontstaan wilden in meerderheid veranderingen op Indiase grondslag.

Een naam die hier zeker genoemd moet worden is Ram Mohan Roy (1772-1833), oprichter van de *Brahmo Samaj*. Ram Mohan Roy wilde het Hinduïsme bevrijden van '*crimes of a most heinous nature which destroy the natural texture of society*.'¹⁷ De meeste van deze misdaden waren volgens hem gericht tegen de vrouw. Zijn beweging streed tegen zaken als weduwenverbranding, verbod op hertrouwen van weduwen, infanticide, gebrek aan onderwijs etc. In 1887 werd door een aantal bewegingen die elk hun eigen doelstellingen hadden de *National Social Conference* opgericht. Dankzij deze organisatie werden een aantal wetten aangenomen die de positie van de vrouw moesten verbeteren.

Hoewel de Britten zich over het algemeen verre hielden van het zich bemoeien met sociale misstanden, hebben ze toch geprobeerd een paar wetten door te voeren. Zo werd in 1829 in de *Act of Abolition satī* verboden,

stond de *Hindu Remarriage Act* hertrouwen van weduwen toe en werd in de *Age of Consent*-wet sexueel contact met meisjes onder de twaalf jaar verboden. Al deze maatregelen stuitten op groot verzet onder de conservatieve bevolking. Christelijke missionarissen begonnen zogenaamde *zenana*-scholen te openen waar het voor meisjes mogelijk werd onderwijs te volgen zonder dat de *purdah*-regels in gevaar kwamen. Ook de Indiase sociale hervormingsbeweging ging zich hiervoor inzetten. Er werden speciale Hindu- en Moslimscholen voor vrouwen geopend. In 1883 haalden de eerste twee vrouwen een graad aan de universiteit.

Op initiatief van twee Britse vrouwen Margareth Cousins en Annie Besant werd in 1917 een vrouwenorganisatie opgericht. Deze organisatie groeide in 1927 uit tot de *All-India Women's Conference*. In het begin hield de beweging zich voornamelijk bezig met sociale misstanden, maar later ook met de verbetering van de legale status van vrouwen. Ook tegenwoordig zijn er in veel steden afdelingen van deze organisatie actief.

Ook Gandhi heeft veel voor de verbetering van de positie van de vrouw gedaan. Hij betrok, mede aangemoedigd door de vrouwenorganisaties, vrouwen bij zijn campagnes. Na de zout-*satyagraha* (het geweldloze verzet tegen het Britse verbod zout in India te produceren) lieten vele vrouwen (17.000) zich in gevangenissen opsluiten. Vrouwen hielpen bij de boycot van alcohol en kleding die niet in het land was gefabriceerd en ze verzamelden fondsen om verder verzet mogelijk te maken. Ook kregen vrouwen posities in de regering die ze echter weer afstonden toen die regering werd geboycot. Door toedoen van Gandhi raakte de Indiase maatschappij gewend aan het verschijnsel van de vrouw die bezigheden buitenshuis heeft.

Na de onafhankelijkheid in 1947 zijn een groot aantal wetten aangenomen om vrouwen onafhankelijker te maken. Zo hebben vrouwen sinds 1955 het recht op scheiding, werd de minimumleeftijd voor het huwelijk voor jongens vastgelegd op 18 en voor meisjes op 16 jaar. In 1956 kregen meisjes en jongens gelijke rechten op erfenissen en sinds de *Adoption and Maintenance Act* (1956) kunnen ook vrouwen kinderen adopteren. In 1950 kregen de vrouwen stemrecht.

Wettelijk is in India veel gedaan om verandering te brengen in de positie van de vrouw, maar wetten kunnen niet de mentaliteit van een volk plotsklaps veranderen. De normen en waarden die Manu in de 2e eeuw vertolkte hebben nog weinig aan waarde ingeboet. Tegenwoordig gaan veel meisjes naar de universiteit om hun opleiding te voltooien. Het is echter niet de bedoeling dat ze na het behalen van een graad ook daadwerkelijk een baan zoeken; integendeel, de opleiding is alleen bedoeld om hun kansen op een goed huwelijk te vergroten. Dit geldt overigens alleen voor meisjes van hogere en midden-klassen; meisjes uit lagere klassen krijgen uiterst rudimentair onderwijs of helemaal geen onderwijs.

Volgens de *Marriage Validating Act* is het toegestaan buiten de eigen kaste te huwen, maar in de praktijk wordt het merendeel van de huwelijk-

en geregeld door de ouders met in achtname van alle voorschriften met betrekking tot kaste etc., zonder dat de kinderen er iets in te zeggen hebben. Kinderhuwelijken komen nog steeds — in het geheim — voor bij enkele zeer conservatieve groepen.

De bruidsschat speelt tegenwoordig een belangrijke rol bij de huwelijks-onderhandelingen. Goede opvoeding en onderwijs en een hoge maatschappelijke positie maken een jongen tot een begerenswaardige echtgenoot en vanzelfsprekend stijgt zijn prijs op de huwelijksmarkt. In tegenstelling tot vroeger heeft de bruidsschat ingang gevonden in alle lagen van de maatschappij. Hierdoor moeten ook arme mensen dusdanige bedragen voor het huwelijk van hun dochters op tafel leggen, dat ze voor de rest van hun leven in de schulden blijven. De bruidsschat bestaat niet alleen uit een eenmalige gift aan de familie van de bruidegom. Ook de kosten van de bruiloft komen ten laste van de familie van de bruid en later verwacht men bij alle bijzondere gelegenheden giften. Blijft haar familie hierin in gebreke dan komt dit vaak neer op het hoofd van de bruid. Ook *sati* is niet verdwenen. Een of twee maal per jaar vindt men in de kranten een bericht over een geval van *sati*. Een vrouw die besluit *sati* te worden staat in hoog aanzien in haar omgeving en de plaats waar ze is verbrand wordt een bedevaartplaats.

Maar India is een land van tegenstellingen. Naast de grote massa van vrouwen die hun leven thuis onder gezag van de familie doorbrengen, vindt men in de loop van de geschiedenis telkens vrouwen die aan dit lot wisten te ontsnappen. Vaak niet door eigen ambities, maar onder invloed van gebeurtenissen van buiten kwamen ze uit de anonimiteit te voorschijn om posities in de maatschappij in te nemen.

In de 19e eeuw leefde Rani Lakshmi Bai (1835-1858). Ze was gehuwd met Subahdar Gangadhar Rao van Jhansi, een kleine *Maratha*-staat. Haar echtgenoot stierf in 1853 kinderloos en Lakshmi Bai vroeg aan de Britten toestemming een opvolger te mogen adopteren, wat gebruikelijk was in die tijd. De Britten gaven hun toestemming niet en Jhansi werd ingelijfd bij het Britse rijk. De Rani besloot het er niet bij te laten zitten en tijdens de *Mutiny* in 1857 kreeg ze de kans tegen de Britten ten strijde te trekken. Van 9 juni 1857 tot 4 april 1858 verdedigde ze Jhansi maar de overmacht bleek te sterk. Ze ontsnapte uit Jhansi en sloot zich aan bij Tantia Topi. Samen met hem vocht ze verder en op 17 juni 1858 kwam ze om in een confrontatie met de Engelsen terwijl ze haar troepen aanvoerde. Een ooggetuige schreef: *'Some forty or fifty horsman of the Eight Irish Hussars came up firing their breech-loading carbines from the saddle and charging sword in hand. All the sepoy troopers their fled away except only fifteen who stayed with her. Her horse refused to leap the canal, when she received a bullet in the side and immediately after a hussar gave her a cut on the head. Her servants burnt her body by placing it on a huge pile of hay in a garden close by and setting fire on it.'*¹⁸

Waarschijnlijk de beroemdste vrouw in India is Indira Gandhi, dochter van Motilal Nehru. Indira Gandhi had haar afkomst mee. Haar vader behoorde tot

de in India kleine kring van de westers georiënteerde elite, die dochters de kans geeft zich te ontwikkelen en hun kennis ook in de praktijk te brengen. Tijdens haar jeugd was ze een van de vele vrouwelijke leiders in de beweging van Mahatma Gandhi (geen familie), maar ze was een van de weinigen die van de politiek haar beroep heeft gemaakt. Indira Gandhi vergezelde haar vader op veel van zijn reizen in binnen- en buitenland en fungeerde als zijn persoonlijke assistente. Zo groeide ze als vanzelf in de politiek. Ze was een van de eerste vrouwelijke premiers ter wereld en regeerde haar land vaak met harde hand. Het feit dat ze weduwe was, was geen belemmering om het ver te brengen in de politiek.

Vrouwen als Indira Gandhi blijven uitzonderingen. Zij behoren tot de kleine westers georiënteerde elite die zich heeft vrijgemaakt van oude zeden en gewoonten. Naast hen leeft de grote massa van vrouwen nog op vrijwel dezelfde manier als eeuwen geleden. Het zijn vaak de vrouwen die omdat ze geen kansen hebben zich te ontwikkelen, vasthouden aan de oude tradities en hen doorgeven aan hun kinderen. Zolang vrouwen geen betere kansen krijgen op onderwijs kunnen eeuwenoude tradities nog lang in stand worden gehouden. Zolang hebben de wetten die Manu in de 2e eeuw opschreef hun geldigheid niet verloren.

NOTEN

Rgveda wordt afgekort als R.V.

- 1 Acārya is een leraar die onderricht geeft in de Veda's.
- 2 Een upadhyaya is een leraar die onderricht geeft in een gedeelte van de Veda's.
- 3 E. W. Hopkins, vert. *The ordinances of Manu* (2de dr. Delhi, 1971) Manu: 2.145.
- 4 M. Worth Pinkham, *Women in the sacred scriptures of Hinduism* (New York, 1967) R.V. 8.31.5.
- 5 *Ibidem*, R.V. 10.85.45.
- 6 *Ibidem*, R.V. 10.85.10.
- 7 *Ibidem*, R.V. 1.105.8.
- 8 *Ibidem*, 71.
- 9 *Ibidem*, Manu IX.3.
- 10 *Ibidem*, Manu IV. 184,185.
- 11 *Ibidem*, Manu IX.137.
- 12 Hopkins, *Ordinances of Manu*, Manu IX.88, 89.
- 13 Sapiṇḍa: having the same piṇḍa, a kinsman connected by the offering of the piṇḍa (a ball of rice or flour) to certain deceased ancestors at the śraddha (ceremony in honour and for the benefit of the dead).
- 14 Hopkins, *Ordinances of Manu*, Manu III.4,5.
- 15 R. Thapar, *History of India 1* (Harmondsworth, 1966)
- 16 *Bhagavata Purana* 4.23.19 ev.

- 17 A. J. Almenas-Lipowsky, *The position of women in the light of legal reform* (Wiesbaden, 1975).
- 18 Swami Madhavananda en Ramesh Chandra Majumdar, ed. *Great Women of India* (Calcutta, 1953).